

**LAHDEN
KAUPUNKIKONSERNIN
SISÄISEN VALVONNAN JA
RISKIENHALLINNAN
PERUSTEET**

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Lainsäädäntö	3
3. Käsitteet	3
4. Tarkoitus ja tavoitteet	4
5. Vakuuttamisen periaatteet	5
6. Tehtävät ja vastuut	5

1. Johdanto

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukainen järjestäminen koskee kaikkia Lahden kaupunkikonserniin kuuluvia palvelualueita, yhtiöitä, taseyksiköitä, toimielimiä, tilivelvollista johtoa sekä säätiöitä, yhteisöjä ja kuntayhtymiä.

Sisäinen valvonta on osa kaupunkikonsernin johtamisjärjestelmää ja se on kaupungin johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista ja riskienhallinnan tuloksellisuutta.

Valvonta ja riskienhallinta ulottuvat koko organisaatioon, mukaan lukien ulkoistetut palvelut. Näiden valvonta korostuu kaupungin tehtävien organisointitapojen monipuolistuessa.

2. Lainsäädäntö

Kuntalaissa (410/2015) säädetään sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta seuraavasti:

- 14 §:n 2 momentin 7 kohdan mukaan valtuuston tehtävänä on päättää kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.
- 39, 41 ja 48 §:n nojalla sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa operatiivisena toimena valvovat kaupunginhallitus, kaupunginjohtaja, konsernijohto ja muut johtosäännössä määrätyt viranomaiset.
- 90 §:n 1 momentin 1 e ja 1 f kohtien mukaan valtuuston hyväksymässä hallintosäännössä annetaan tarpeelliset määräykset hallinnon ja talouden tarkastuksesta sekä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta.
- 115 §:n 1 momentin mukaan toimintakertomuksessa on annettava tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.
- 123 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan tilintarkastajien tehtävänä on tarkastaa ovatko kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti ja hyvän hallintotavan mukaisesti.

3. Käsitteet

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan tarkoituksenmukaisia sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, kuten tehtävien, valtuuksien ja vastuiden jakamista, sekä päätösten tekemistä valvonta- ja raportointitavoista, joilla pyritään varmistamaan toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus.

Hyvin toimiva sisäinen valvonta vähentää tahallisia ja tahattomia toimintavirheitä, epäjohtonmukaista toimintaa, taloudellisia menetyksiä ja puutteita asiain hoidossa. Sisäisen valvonnan tavoitteena on auttaa johtoa havaitsemaan toimintaan liittyvät riskit ja varmistaa, että niitä pystytään hallitsemaan.

Riskienhallinnalla tarkoitetaan menettelytapoja, joilla tunnistetaan ja arvioidaan toimintaan kohdistuvia riskejä sekä määritellään toimenpiteet riskien vähentämiseksi. Riskienhallintaa on myös kaikki se toiminta, jonka avulla pyritään varmistamaan tavoitteiden saavuttaminen ja mahdollisuuksien hyödyntäminen.

Riskienhallinnan toimenpiteillä varmistetaan, että organisaation johdolla on käytettävissään tarpeellinen ja ajantasainen tieto merkittävistä riskeistä, suunnitelmat riskien hallitsemiseksi ja riittävät menetelmät mahdollisten vahinkojen hoitamiseksi.

Riskienhallinnan tarkoituksena on havaita, analysoida ja pyrkiä kokonaisvaltaisesti hallitsemaan toimintaan liittyviä riskejä sekä hyödyntämään mahdollisuuksia kaupunkikonsernin toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi.

Tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä arvioidaan riskienhallinnan tuloksellisuutta ja toteutumista kuntalain mukaisesti.

Kokonaisvaltaisella riskienhallinnalla tarkoitetaan tarkoituksen- ja johdonmukaista toimintaa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Kokonaisvaltainen riskienhallinta kattaa strategisten, toiminnallisten, taloudellisten ja vahinkoriskien arvioinnin sekä dokumentoinnin, huomioiden toiminnan laatu, laajuus ja monimuotoisuus. Kaikkiin näihin ryhmiin voi kuulua organisaation sisäisiä tai ulkoisia riskejä.

4. Tarkoitus ja tavoitteet

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden tarkoituksena on vähentää vahinkoriskejä sekä edistää strategisten, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamista, toiminnan lainmukaisuutta, hyvän hallintotavan toteutumista sekä niihin liittyvien riskien ennaltaehkäisyä ja hallintaa Lahden kaupunkikonsernissa.

Tavoitteena ovat toiminnot, joilla kaupunkikonsernin toimielinten ja tilivelvollisen johdon sekä konserniin kuuluva yhteisön, säätiön ja kuntayhtymän hallitukset saavat kohtuullisen varmuuden:

1. lakien, päätösten, sääntöjen ja johdon ohjeiden noudattamisesta
2. resurssien ja omaisuuden turvaamisesta,
3. toiminnan tuloksellisuudesta sekä
4. raportoinnin oikeellisuudesta ja tietojen luotettavuudesta.

Parhaimmillaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt ovat kiinteä osa kaupunkikonsernin ja sen toimintayksikköjen tavanomaisia suunnittelu-, päätöksenteko-, johtamis- ja raportointi- sekä toimintaprosesseja.

5. Vakuuttamisen periaatteet

Vakuuttaminen muodostaa riskienhallintaa täydentävän osan, jonka soveltaminen rajoittuu vain olennaisiin ja vakuuttamiskelpoisiin riskeihin. Vakuuttaminen toimii täydentävänä keinona hallita riskiä. Vakuuttaminen ei estä, eikä rajoita vahinkotapahtumia, vaan ainoastaan pienentää näiden taloudellisia vaikutuksia. Osa vakuutettavasta riskistä jää aina kaupungin kannettavaksi joko omavastuu-, ehtorajoitus- tai kustannustehokkuussyistä. Lakisääteiset vakuutusvelvoitteet täytetään aina. Vapaaehtoiset vakuutukset arvioidaan kaupungin riskinsietokyvyn ja taloudellisen tarpeen mukaan.

Kaupungin vahinkorahasto voi korvata kaupungin vahinkoja, joita ei ole katettu vakuutuksin. Vahinkorahastosta on erillinen sääntö. Kaupungin vakuutusten hallinta ja koordinointi tapahtuu keskitetysti konsernihallinnossa. Konserniyhtiöt noudattavat vakuuttamisen periaatteita soveltuvien osin.

6. Tehtävät ja vastuut

Valtuusto päättää Lahden kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Kaupunginhallitus ja muu konsernijohto vastaavat siitä, että kaupungilla on hyvän johtamis- ja hallintotavan mukainen johtamisjärjestelmä ja että sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyvät menettelytavat ja organisaation eri toimijoiden toimivalta, tehtävät, velvoitteet ja vastuut on määritelty ja hyväksytty.

Kaupunginhallituksen alaiset toimielimet vastaavat omalla tehtäväalueellaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon

valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä merkittävimpien riskien raportoinnista kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Kaupunginjohtaja, palvelualuejohtajat sekä muut johtavat viranhaltijat ja esihenkilöt vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta koko kaupungissa, taseyksiköissä ja palvelualueittain sekä niiden vastuualueilla. He raportoivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta valvonnasta vastuussa olevalle toimielimelle.

Kaupunkikonserniin kuuluva yhteisö, säätiö ja kuntayhtymä, tms. kunkin yhteisön hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat yhteisön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuudesta lainsäädännön ja konserniohjeistuksen mukaisesti. He raportoivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta sekä merkittävien riskien hallinnasta kaupunginhallitukselle.

Käytännön vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta on siten palvelualueilla, taseyksiköissä ja konserniin kuuluvissa yhteisöissä, säätiöissä ja kuntayhtymissä, eli siellä missä riskit myös ensisijaisesti syntyvät. Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta vastaavat kaikki tilivelvolliset ja esihenkilöt. Riskienhallinnasta vastaa koko henkilöstö prosessien mukaisesti.

Riskienhallinnan tilaa seurataan raportointien yhteydessä talousarviovuoden aikana ja tuloksista raportoidaan tilinpäätöksen yhteydessä. Tilivelvollisilla ja esihenkilöillä on erityinen vastuu johtamansa toiminnan sisäisen valvonnan rakenteiden luomisessa ja valvonnan jatkuvassa ylläpidossa.